

6. juni 2017

Qanoq iliorluta iluarsartuussinnerit aqputigalugit imminut attattumik aningaasarsiulersinnaanerput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Randi Vestergaard Evaldsen, Demokraatit)

Siumumiit nuannarutigaarput apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiamik aaqqissuusseqqinnissaq pillugu matumuuna oqaaseqarnissatsinnik periarfissaqarmat.

Qanoruna iliortariaqartugut politikikkut namminersulivinissaq akissaqartikkumallugu?

Siullermik Siumumi oqallisissiami ersarissumik isumaqatigiissuterput Siumumiit politikikkut anguniagarput tusartilaarusuppara:

Siumup politikikkut anguniagai 2014 – 2017

“Siumup siunertaani tunngaviuvoq socialisme demokratimik tunngavilik. Siumup anguniarpaa inuup kiffaanngissuseqartitaanissaa, qulakkiissallugu toqqissisimalluni naqsimaneqaranilu nammineerluni inuunermi akisussaassuseqartumik aalajangiiffiginissaanut periarfissaqartitaanissaa, peqatigiinnermut tunngatillugu, pinngortitamut tunngatillugu, kinguaariinnullu aggersunut tunngatillugu akisussaaqataasutut misigaluni.”

Politikikkut iliuuseqartaqaagut pilersaarusiortaqaagut politikikkut namminersulinivinnissaq akissaqartilerumallugu ukiut tamaasa qulakkeerusuttaqaarput innuttaasut toqqissisimallutik kivitseqataassasut nunatsinni pilerseqataaffigerusullugit. Tassanimi inuk kinaluunniit qitiujuarpoq. Inummut nukissaqartitsiniarluta atugassaqartitsiniarnissamat suliniutit arlaqarput. Politikikkut pisortanut aningaasaliissutit ukiut tamaasa tunniunneqartarput kissaatigisaqaarpullu aningaasat atugassat tamarmik innuttaasut toqqissisimanissaannut atorpeqartut.

Maannali assersuuteqassaanga oqallisissiami akissuteqarnissannut uunga oqaluuserisassami, assersuut ataaseq kisiat atussavara ersarissarumallugu oqallisissiami apeqqummut: Pisortat Namminersorlutik oqartussat kommunerujussuillu akornganni anguniakkat pilersaarutit isumaqatigiissutillu ukiut tamaasa, nalunaarutigalugillu pilersaarusoqatigiittariaqalerput. Taamaasilluni ersarississaaq nunatsinni innuttaasut sumut killippugut? Ullumikkut suna atorfissaqartipparput? Aqagumut suut atorfissaqartippagut? Ataqatigeeqqissaartariaqarput suulluunniit suliniutit, isumaqatigiissutillu. Taamaattoqqanngippat suliniutit piviusunngorsinnaanngillat naaffeqaratillu, taamaasilluta asuli nukinnik atuilussinnalertarpugut inuiaqatigiinni iluaqutaanngitsumik.

Pisortat akornganni isumaqatigiissut assersuutigilaassavara, isumaqarama pingaaruteqartoq ersarissartuassallugu politikikkut anguniagassani isumaqatigiissuteqartarnissaq.

Kalaallit Nunaanni imminortarnernik nuna tamakkerlugu pinaveersaartitsinersmut periusissiaq 2013-2019

Peqqissutsimut Attaveqarnermullu Naalakkersuisoqarfik, UKA 2013/25¹

Toqqaannaq tigulaarineq Kalaallit Nunaanni imminoortarnernik nuna tamakkerlugu pinaveersaartitsinersmut periusissiaq 2013-2019, immikkoortoq kingullermi ima allassimasoq isuaaaffigissuara, qupp. 15,16-miittumi:

”*Sunniutaanik uuttuineq Aningaasaqarnerlu*

Kalaallit Nunaanni Imminoortarnernik Pinaveersaartitsinersmut Nuna Tamakkerlugu Periusissiami 2013-2019 anguniakkat uku 2019-imi anguneqareerpata imatut sunniuteqarsimanissaa kissaatigineqarpoq:

- Imminoortarnernik imminooriarnerillu ikilisimassapput.
- Imminoortarnernik pinaveersaartitsinersmut pillugu suliamik ingerlatsisut akornanni immikkoortullu akornanni suliaqarnerneq annertusarneqarsimassaaq.
- Tarnikkut peqqissuseq imminoortarnermillu pinaveersaartitsineq pillugit inuiaqatigiinni ilisimasat annertusarneqarsimassapput (saaffiginninnissamut periarfissat, pinaveersaartitsineq il.il.) Tamassuma saniatigut iliuusissatut pilersaarutini suliaqarnernut suliniutinullu ataasiakkaanut aningaasatigut paasissutissanik pingaarnernik imaqqassapput. Periusissiap uuma siusinnerusukkut periusissiaanikut taarserpai taamaammallu qitiusumi sumiiffinnilu imminoortarnerni pinaveersaartitsinersmut aningaasatigut sinaakkutit qaqugukkulluunniit aalajangerneqartut iluanni ingerlaqqilluni. Kalaallit Nunaanni Nuna Tamakkerlugu Imminoortarnernik Pinaveersaartitsinersmut Periusissiami 2013-2019 siunnersuutigineqarput ingerlatsiviit tassunga attuumassuteqartut tamarmik (Namminersorlutik Oqartussat, kommunit, ilinniarfiit, peqqinnissaqarfik il.il.) ulluinnarni politikkinik, najoqqutassanik piareersimanernut pilersaarutiniq periusissiornermilu suliniutissanik suliaqarnermi imminoortarnernik pinaveersaartitsineq eqqarsaatigissagaat. Pinaveersaartitsinersmut suliaqarnernut allatuulli nuna tamakkerlugu suliniuteqarnissaaq Namminersorlutik Oqartussat akisussaaffigaat, peqqinnissaqarfik pinaveersaartitsinersmut suliniutinik napparsimasunut tunngasunik akisussaaffeqarpoq kommunillu pinaveersaartitsinersmut suliniutinik innuttaasunut tunngasunik akisussaaffeqarlutik.”²

¹ http://www.peqqik.gl/-/media/Files/Publikationer/Rapporter_og_redegoerelser/2013/National_strategi_selvmordsforebyggelse_KAL.ashx?la=kl-GL

http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1020463/pkt25_em2013_national_strategi_til_forebyggelse_af_selvmord_i_groenland_rg_dk.pdf

² http://www.peqqik.gl/-/media/Files/Publikationer/Rapporter_og_redegoerelser/2013/National_strategi_selvmordsforebyggelse_KAL.ashx?la=kl-GL qupp 15 , 16.

Immaqa eqqarsarpusi sumut atassuteqarami aningaasaqarnikkut namminersulivinnissamut, qanoq iliortariaqarnissamut attuumassuteqanngitsoq, assersuulli una ersersitsivoq tamatta politikikkut suliniutaasut isumaqatigiissutaasullu ilisimaqqissaartariaqarivut ilumut ingerlanneqarnersut, takusinnaasariaqarpagut akisussaassusilimmik politikikkut atsiorsimasagut suliniutigerusullugit ilumut aningaasaliiffigisimanerigut? Akisussaaffeqarpugut politikikkut anguniagassat malinnaaffigissallugit malitseqartittuassallugillu.

Suliniut una assersuutitut tigulaarisara Kalaallit nunaanni illoqarfinni nunaqarfinnilu suliniutit imminut toqunnissamut pinaveersaartitsut ilumut ingerlanersut nittartakkakkut takussutissaqanngilaq, imaluunniit isumaqatigiittuni arlaat unittooqqava? Aningaasanik amigaateqarpa? Periusissiami arlaatigut eqqumaffigisaqanngitsoortoqarsimava? Periusiap iluani torrallaarujussuortoqarsimava arlaatigut politikikkut anguniakkami atorneqarsinnaasumik? Isumaqaavippunga, politikkerit nunatsinneersut tamarmik aammalu partii tamarmik pisussaaffeqartut isumaqatigiissutit malitseqartinnissaannut, aningaasassaqaartinnissaanut akisussaaffeqartugut!

Suulluunniit suliniutit isumaqatigiissutit aningaasaliissutit eqqumaffigilinngikkutsigit ersernerlukkalluttuinnassaapput. Aqqissuusseqqinnerit/reform eqqartulersinnagit tamakku tamaasa ersarissumik ataqatigiissinneqartariaqarput, aqqissuusisoqassappallu tamaasa sunniutit allanguutit politikkerit ilimasariaqarpaat: Siumumiit kaammattuutigerusuppara una oqallinneq iluatsillugu Pisortat suliffeqarfiini aningaasaliissutit isumaqatigiissutillu atsioarnikut ukiut tamaasa killiffissiorneqartalernissaat! Pisussaaffeqarpugummi eqqumaffigissallugit anguniakkagut sumut ingerlanersut ersarissumik tamakkiisumillu isigissallutigit. Taamaattumik uani oqallisissiami oqaatigeqqissavara tamakkiisumik ersarissumik aningaasatigut aqqissuusseqqinnissamik oqalulersigata killiffipput inuk qitiutillugu oqallisigilersinnagu ilutsinni politikikkut ukiut tamaasa ilisimasariaqalerpagut isumaqatigiissutit suliniutillu aningasatigut suliatiqut sumut killinnerisut ilisimalernissaat! Aatsaat ilisimalerutsigit sumut killinnerput namminersulivinnissatsinnut inuk qiutillugu, imminut napatinnissatsinnut peqqissumik inissisimatinnissaanut takussutissat aallaavissaqalissapput. Namminersulivinnissatsinnut aningaasaqarnerput isikkussamisut ilinissaannut ataqatigiissaareqqissaarnissaq avaqqunneqarsinnaanngilaq. Ilisimaatsuugaqarluta inuk toqqissisimasumik inississanngilarput, tamanna Siumumiit ilisimavarput, oqarnikuunngilagullu aqagu namminersulivinniarluta. Siumumiillu pingaartipparput siunissami namminersulivinnissaq, tamannalu inuiaqatigiit qaqagu piumaarnersoq aaliangigassaraat.

http://www.inatsisartut.gl/dvd/EM2013/pdf/media/1020463/pkt25_em2013_national_strategi_til_forebygelse_af_selvmord_i_groenland_rg_dk.pdf